

OPERAPLUS.CZ

1. Lenka Šaldová: Naše opera má Evropě co nabídnout

25.11.2024 operaplus.cz - Anna Šerých

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadlo (2); Národní (2); Jiřímu; moravskoslezské; Nekvasilovi; ostravské

16. ročník Festivalu hudebního divadla Opera 2025 zveřejnil čas konání i program. Od konce ledna do půle dubna nás v Praze čeká věru pozoruhodná

nabídka nejrůznějších operních představení, sedmadvacet projektů, nejvíce v historii festivalu. Mnoho zajímavého nám sdělila ředitelka festivalu, paní Lenka Šaldová.

Máme deset operních domů, to svědčí o vysoké kulturnosti národa. Jak vnímáte historický nástup "národní" opery od druhé poloviny 19. století? Jsme opravdu tak kulturně zdatní, nebo je tomu v jiných zemích obdobně?

Bezesporu patříme k několika málo zemím s tou nejbohatší operní tradicí i současností, ať už jde o operní tvorbu, nebo počet operních divadel. Znovu to snad dokážeme i při dalším ročníku festivalu Opera – ten by tu ostatně také nebyl už přes třicet let, kdyby u nás nemělo operní divadlo takovou tradici a divácké zázemí. V programu je tentokrát i první opera napsaná na české libreto – Dráteník, dále také Smetana a Janáček a současní čeští skladatelé. Nicméně program samozřejmě není koncipován jako "národní", jsme přeci přirozenou součástí evropského operního dění.

Existuje Evropská asociace operních společností a divadel, Opera EUROPA, má 237 členů ve 46 zemích. Asociace usiluje o zapsání operního žánru do seznamu nehmotného kulturního dědictví lidstva. Jak fungují naše operní domy v Asociaci?

Členy jsou aktuálně pražské a brněnské **Národní divadlo**, **ostravské Národní divadlo**, **moravskoslezské**, českobudějovické Jihočeské divadlo a Moravské divadlo Olomouc. Víc byste se dozvěděla od jejich ředitelů, za mě je viditelným výsledkem vysílání některých představení v rámci OperaVision – třeba to, že měl svět možnost poznat některé janáčkovské inscenace z Národního divadla v Brně, považuji za velmi důležité. Přispívá to určitě k posílení renomé, které si tamní Janáčkovská opera rozhodně více než zaslouží. Právě tento soubor se v evropském operním kontextu rozhodně neztratí. Však přijďte na festivalové představení Salome, je to po všech stránkách špičková záležitost. Za dirigentským pultem Marko Ivanovič, v titulní roli charismatická Linda Ballová. David Radok vytvořil další chytrou a hlubokou inscenaci, moderní i vstřícnou vůči tradicionalistickému publiku zároveň: emotivní obrazy, přehledné vztahy, motivace i jednání. Nabízí zkrátka intenzivní vyprávění lidských příběhů, které vás nenechají v klidu. Já osobně se moc těším, že Salome znovu uvidím.

Viděla jste všechny tituly, se kterými operní domy přijedou?

Většinu. Výjimečnost Festivalu hudebního divadla Opera je mimo jiné v tom, že jeho dramaturgii přímo určují sama divadla, není tu žádná výběrová komise. Teoreticky tak není nutné, abych vše viděla. Nicméně protože se podílím na produkční práci, a hlavně píšu všechny PR texty, je pro mě samozřejmě důležité, abych co nejvíce festivalových inscenací znala.

U některých inscenací to ale ani nejde, mají ještě před premiérou: obě z Národního divadla (Manon Lescaut Médea) nebo Florentský slaměný klobouk, který v české premiéře uvádí ostravský soubor. Přiznávám, že tohle dílo Nina Roty neznám vůbec, vlastně ani jeho filmovou hudbu, protože nejsem fanoušek filmů typu Kmotr. Ostravský soubor je ale pro mě záruka kvality a jsem ráda, že mi zas objeví nové dílo. Stejně tak věřím třeba košickému souboru, že jeho Král Roger bude stát za to – poté, co minule na festivalu předvedli operu Roberto Devereux s Evou Bodorovou v hlavní roli, rozhodně. Na Krále Rogera, podivuhodné polské mystérium, jsem tedy také více než zvědavá. A doufám, že nejsem sama a hlediště Stavovského divadla bude při únorovém představení plné. Však je tu náš festival pro zvědavé diváky, kterým nestačí chodit pořád dokola jen na Carmen nebo Aidu. Pozor, Král Roger je přístupný až od patnácti let... Stejně jako Salome nebo plzeňská inscenace Mozartovy opery La clemenza di Tito – tři velmi odlišná díla, tři velmi odlišné režijní přístupy, ale všechno jsou to drsné příběhy pro dospělé. Na druhou stranu ale máme i tři představení určená přímo pro děti, respektive pro rodinné publikum. Takový Malý princ je v Banské Bystrici dlouhodobě vyprodáný – jsem zvědavá, co na něj řekne pražské publikum.

Kromě základních scén (opět bohužel nepřijede soubor z Ústí nad Labem) také komorní scény představí velké zajímavosti – Opera Studio Praha Molierovu jednoaktovku Sganarelle aneb Domnělý paroháč zhudebněnou francouzským skladatelem Jorisem Barcarolim, Ensemble Damian archivní objevy našich málo známých autorů Jana Josefa Röslera – Kantátu o Mozartově smrti a Jana Branžovského Holoprtské posvícení, brněnská Ensemble Opera Diversa Ondřeje Kyase Druhé město. Už jste tyto pozoruhodné tituly slyšela?

Sganarelle je další z mezinárodních projektů Anity Jirovské, který propojuje operu a pantomimu. Jak, to se musíme nechat překvapit, premiéra bude až na jaře. Opera Studio Praha není ale určitě pravidelným festivalovým návštěvníkem neznámé – pro mě byl jeho zatím nejpozoruhodnějším projektem Časoplet, který se před několika lety hrál na Pražské křižovatce, ale mají toho za sebou již povícero.

Ensemble Damian i Ensemble Opera Diversa tvoří již přes dvacet let – a myslím, že je objevili, snad i díky festivalu, také diváci, kteří jsou zvyklí chodit na operu především do klasických operních domů. Ensemble Damian ostatně před několika lety získal za L'Ariannu diváckou festivalovou cenu. Tentokrát je skladatel Tomáš Hanzlík především v roli muzikologa, který pátrá v archivech po hudebních pokladech. Dva z nich představí na festivalu ve VZLETu. To je také jedna z ambic festivalu: přivést tradiční operní publikum na místa, kam normálně nezavítají. Vršovická kulturní křižovatka je jedním z takových míst tohoto ročníku – zveme tam také na Zabijačku, a to doslova... Ale máme také představení třeba v Pražském Hlaholu nebo v Jízdárně Savarin. Chceme, aby se s námi diváci v rámci

festivalu vydali na cestu divadelní Prahou.

Druhé město si "diverzanti" darovali k pětadvacátým narozeninám. Možná znáte román Michala Ajvaze? Tajemný příběh, bizarní, magický. Hudby Ondřeje Kyase se netřeba bát, je velmi přístupná. A není to mimochodem tentokrát až tak komorní projekt – v orchestru je dvacet hráčů.

V bohatě objeveném programu poznáme plejádu malých operních souborů – Opera lidem, Operativa, Studio Volantes, Run OpeRun, Lieder Society, ba dokonce uslyšíme i novinky autorů, kteří nabízejí svá díla přímo, bez zastřešení divadelním souborem. Jak došlo k výběru těchto děl (Sara's Smile Here be Sirens Zvuky džungle Opilcovo dítě aneb Malý mstitel Oráč z Čech Rozlučka se svobodou Snažíme se oslovit všechny, kdo se u nás operním divadlem zabývají – někteří založí soubor, jiní se zkrátka spojí pro jeden konkrétní projekt. Všechny tak chceme i podpořit, pomoci jim dát o sobě vědět – ať už jde o Prodanou nevěstu, kterou soubor, příznačně nazvaný Opera lidem, míří v podstatě na tradicionalistické publikum, nebo projekty slovinského režiséra Rocca, které mají experimentální charakter. Za všemi těmito projekty stojí nadšenci, kteří se věnují divadlu vášnivě, často obětují nejen čas, ale i vlastní prostředky. Proto doufáme, že se snad podaří, aby si díky festivalu začali diváci více všímat souborů, jako je Lieder Society, kde se sveřepě a s velkou profesionalitou věnují písňové tvorbě, zapamatovali si jména jako Vít Zouhar, Ivo a Sára Medkovi, Jana Vondru či Hana Hána a Haimoni Balgavá.

Festival Opera 2025 je de facto soutěžní, udílí se vždy Libušky – cena kritiků, cena diváků, cenu udílíte též vy jako ředitelka festivalu. Existuje stále porota a cena emeritních sólistů?

Zveme na festival velké množství lidí profesně spjatých s divadlem, ať už v současnosti, nebo v minulosti. Chceme, aby se podívali na práci svých kolegů, konkurentů... Sestavit porotu z legend se už ale dlouho nepokoušíme. Máme radost, když je něco v programu festivalu osloví a přijdou se podívat na své následovníky, ale 16. ročník festivalu zahrnuje sedmadvacet projektů – nemůžeme po nich chtít, aby celý festival absolvovali. Problém je najít i pět pravidelně píšících kritiků, kteří by si na takové množství představení vyčlenili čas. Průměrný věk našich obětavých porotců je přes sedmdesát, což nenaznačuje úplně radostnou budoucnost české operní kritiky...

Festival pořádá Jednota hudebního divadla, jaká je to společnost, koho sdružuje?

Jednota hudebního divadla vznikla v devadesátých letech minulého století, dnes je to zapsaný spolek, který aktuálně reprezentuje osmičlenný výbor. Na přelomu století se hodně angažovala v nejrůznějších kauzách, vytvořili jsme mimo jiné koncepční dokumenty k tématům výběrová řízení v divadlech nebo vztah zřizovatelů a divadel. V roce 2020 výbor Jednoty hudebního divadla po delším čase zas přišel se stanoviskem – protestem, když vláda zakázala představení, při kterých se převážně zpívá. Každý rok pořádáme Burzu mladých zpěváků, což je předzpívání (především) mladých zpěváků před zástupci divadel, agentur a dalšími divadelníky. Nicméně hlavní akcí je v současné době samozřejmě operní festival.

Silná angažovanost pro operu je pouze část vaší profesní činnosti, primárně jste zaměstnána v Národním muzeu jako kurátorka sbírky loutek a sbírky rukopisů. Co vás k loutkářství takto "naveliko" přivedlo?

Náhoda. Přihlásila jsem se po škole do konkurzu na místo kurátora v Divadelním oddělení Národního muzea, původně kurátora cedulí a plakátů. Při podpisu smlouvy se mě tehdejší vedoucí Vlasta Koubská zeptala, jaký mám vztah k loutkám. Po pravdě jsem přiznala, že o nich moc nevím, na fakultě jsme měli o loutkovém divadle jednu přednášku. Vlasta mě přesvědčila, že dostanu čas se dozdělat, tak jsem na to kývla. Jenže už ani ne po měsíci přistál na stole úkol vytvořit stálou loutkářskou expozici v Prachaticích, takže to sebezvzdělávání muselo jít najednou hodně rychle... Jsem za to dnes moc ráda, pracovat se sbírkou loutek je radost a při přípravě loutkářských výstav jsem potkala spoustu milých lidí, počínaje Jindřiškou Patkovou, která se o loutky v Národním muzeu starala čtyřicet let a moc mi při prvních krůčcích pomohla. Leccos jsem se za těch dvacet let, co jsem v muzeu, o loutkách dozvěděla, nicméně stejně se nepovažuji za odborníka v této oblasti, za svoji specializaci stále považuji hudební divadlo. I tomu mám možnost se v rámci oddělení trochu věnovat – ostatně dělám v rámci Národního muzea i leccos dalšího, často ve spolupráci s jinými odděleními. Je to moc pěkná práce, jednak mi prochází rukama spousta pozoruhodných materiálů, ale hlavně: za ty roky jsem při různých projektech poznala spoustu inspirativních lidí, se kterými mě baví se potkávat. To ostatně považuju za nejpodstatnější ve všech činnostech, kterým jsem se věnovala a věnuju, ať už jde o muzeum, operní divadlo nebo česko-německé vztahy. Když spolupracujete s prima lidmi, je to zkrátka radost, ne práce.

Stejná otázka – co vás přivedlo k opeře, vždyť jste na UK vystudovala bohemistiku.

Bohemistiku a divadelní vědu. Na operu jsem chodila už jako dítě s maminkou, která zažila jako operní fanyнка šedesátá léta v Národním divadle, milovala tehdy Viktora Kočího nebo Miladu Šubrtovou. Já zas v šestnácti letech jezdila z Liberce, kde jsme bydleli, do Prahy na každé představení Valentina Prolata... A pak jsem měla to štěstí, že jsem na katedře divadelní vědy potkala Josefa Hermana – spolu s Radmilou Hrdinovou mě trápili na seminářích kritiky, a také mě začali brát na výjezdy do regionů na premiéry a festivaly, když zjistili, že mě opera baví a mohli by si vychovat spolupracovníka, potažmo nástupce. Přizvali mě do Jednoty hudebního divadla – a pak jsem poněkud nečekaně a narychlo, ještě jako studentka, přebírala i organizaci festivalu Opera.

Ve své disertační práci jste se věnovala operní režii oper v šedesátých letech. Čím jsou ta léta inspirativní? V různých ohledech. Pro mě je ale nakonec možná nejzajímavější poznání, jak radikálně se oproti předchozím desetiletím proměnilo české operní divadlo v devadesátých letech 20. století a co z představ o operním divadle v tradicionalisticky založeném publiku přežívá právě z období šedesátých až osmdesátých let minulého století.

Končí Rok české hudby, co vás v tomto smyslu letos na operní scéně nejvíce zaujalo?

Dopřála jsem si v březnu Smetanovský cyklus v Ostravě – byl to velký zážitek, za který jsem řediteli Jiřímu Nekvasilovi velmi vděčná. Jakkoli jsem samozřejmě všechny Smetanovy opery už viděla v minulosti vícekrát, v různých interpretacích, zažít si je všechny takhle v několika dnech, soustředěně, to najednou vyzní Smetanova genialita v plné síle. A tak se obloukem hezky vracíme k prvním otázkám rozhovoru, který vedeme v době, kdy probíhá další z jednoznačných vrcholů Roku české hudby, festival Janáček Brno, pocta dalšímu našemu velikanovi a důkaz, jak bohatou operní tradici i současnost máme – a že se neztratíme ani ve srovnání s jinými operními velmocemi.

Velké poděkování za tolik obsažných informací a mnoho zdaru veškeré vaší činnosti.

Děkuji za rozhovor.

Lenka Šaldová (zdroj Lenka Šaldová) Lenka Šaldová, Michiyo Keiko, Michaela Syrová (zdroj Lenka Šaldová)
Per Boye Hansen, Lenka Šaldová (foto Daniel Jäger)
Robert Jindra, Lenka Šaldová, Josef Herman (zdroj Lenka Šaldová)

Lenka Šaldová (zdroj Lenka Šaldová) Lenka Šaldová, Michiyo Keiko, Michaela Syrová (zdroj Lenka Šaldová)
Per Boye Hansen, Lenka Šaldová (foto Daniel Jäger)
Robert Jindra, Lenka Šaldová, Josef Herman (zdroj Lenka Šaldová)

Lenka Šaldová (zdroj Lenka Šaldová) Lenka Šaldová, Michiyo Keiko, Michaela Syrová (zdroj Lenka Šaldová)
Per Boye Hansen, Lenka Šaldová (foto Daniel Jäger)
Robert Jindra, Lenka Šaldová, Josef Herman (zdroj Lenka Šaldová)

Lenka Šaldová (zdroj Lenka Šaldová) Lenka Šaldová, Michiyo Keiko, Michaela Syrová (zdroj Lenka Šaldová)
Per Boye Hansen, Lenka Šaldová (foto Daniel Jäger)
Robert Jindra, Lenka Šaldová, Josef Herman (zdroj Lenka Šaldová)

URL | <https://operaplus.cz/lenka-saldova-nase-opera-ma-evrope-co-nabidnout/>

[« zpět na začátek](#)